

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ &
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Α'/ΘΜΙΑΣ & Β'ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ Δ.Ε. ΑΘΗΝΑΣ
Γούναρη 60 – 15343 Αγ. Παρασκευή
Τηλ.: 210-63 92 243, Τηλ. & φαξ: 210-63 99 275

Αθήνα, 9 Οκτωβρίου 2006

Αρ. Πρωτ.: 921

ΠΡΟΣ: τους κ. Δ/ντές Β' Δ/σης Δ.Ε. Αθήνας,
Δ/σης Ανατολικής Αττικής και Δ/σης
Δ.Ε. Εύβοιας

Άγγελος Βαλλιανάτος
Δρ. Θ. - Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων
Τηλ.: 210-76 68 330
6946 84 90 93
e-mail: avall@sch.gr

Με την παράκληση να σταλεί αρμοδίως

ΠΡΟΣ: τους κ.κ. Διευθύντριες, Διευθυντές και
Θεολόγους καθηγήτριες και καθηγητές
των Δημοσίων και Ιδιωτικών
Ημερήσιων, Εσπερινών και
Εκκλησιαστικών Γυμνασίων, Εν.
Λυκείων και ΤΕΕ των Δ/σεων Δ.Ε. Β'
Αθήνας, Ανατολικής Αττικής και
Εύβοιας.

ΘΕΜΑ: Απαλλαγές από το μάθημα των Θρησκευτικών.

ΚΟΙΝ.: 1. Περιφερειακή Δ/ση Α/θμιας και
Β/θμιας Εκπ/σης Αττικής
2. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Γραφείο
Θεολόγων

Κυρίες και κύριοι,

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς, θα ήθελα να σας πληροφορήσω για το καθεστώς που διέπει τις απαλλαγές και να προτείνω τρόπους που κατά τη γνώμη μου βοηθούν στην αντιμετώπισή τους.

α. Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση

Τα Θρησκευτικά είναι υποχρεωτικό μάθημα, απευθύνεται σε όλους τους μαθητές του σχολείου, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Δεν προβλέπεται αυτοδίκαια απαλλαγή, χωρίς εξαιρέσεις. Οι γονείς ανήλικων μαθητών ή οι ίδιοι οι ενήλικοι μαθητές, έχουν το δικαίωμα να ζητούν απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών την προσευχή και τον εκκλησιασμό με υπεύθυνη δήλωση. Η δήλωση αυτή (σύμφωνα με την 61723/Γ2/13-6-2002 του ΥΠΕΠΘ), πρέπει να αναφέρει ότι ο/η μαθητής/τρια δεν είναι Χριστιανός Ορθόδοξος, χωρίς να είναι υποχρεωτική η αναφορά του θρησκέυματος στο οποίο ανήκει.

β. Πότε γίνονται οι δηλώσεις;

Στην παραπάνω εγκύκλιο, δεν προκύπτει χρονικός περιορισμός σε ό,τι αφορά την κατάθεση υπεύθυνης δήλωσης σχετικά με την απαλλαγή από το μάθημα των θρησκευτικών. Η Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας, όμως (12907/Γ2/8-2-2005), διευκρινίζει ότι «επειδή η καθυστερημένη κατάθεση της

δήλωσης θα δημιουργούσε προβλήματα, εάν γινόταν μετά την κατάθεση βαθμολογίας από τον διδάσκοντα το μάθημα καθηγητή και επειδή άλλες διατάξεις που αφορούν απαλλαγές από τη διδασκαλία μαθημάτων (Γυμναστική Π.Δ. 104/79) ορίζουν ότι η κατάθεση των δικαιολογητικών γίνεται εντός πέντε ημερών από της έναρξης των μαθημάτων εκτός από τις περιπτώσεις ξαφνικού συμβάντος, θεωρείται σκόπιμο το αίτημα για την απαλλαγή από το μάθημα των θρησκευτικών να γνωστοποιείται στη Διεύθυνση του σχολείου με την έναρξη της διδασκαλίας των μαθημάτων». Σε κάθε περίπτωση, η Διεύθυνση Σπουδών το 2003 (20213/Γ2/27-2-2003) αναφέρει ότι «ο προφορικός βαθμός Α' τετραμήνου μαθήτριας που έτυχε απαλλαγής από το μάθημα δε θα συνυπολογισθεί στο Γ.Μ.Ο., ούτε θα υπάρχει βαθμός ετήσιας επίδοσής της στο μάθημα των Θρησκευτικών».

γ. Όταν μαθήτρια ή μαθητής απαλλαγεί από τα Θρησκευτικά.

Στις διατάξεις που διέπουν την απαλλαγή από τα μαθήματα της Γυμναστικής και της Μουσικής, προβλέπεται ότι ο Διευθυντής του σχολείου με τον αρμόδιο διδάσκοντα καθηγητή, συντάσσουν σχετική πράξη στο βιβλίο πράξεων του Συλλόγου των διδασκόντων. (Π.Δ. 104/79, άρθρο 22, παρ. 2 και Π.Δ. 485/83, άρθρο 22, παρ. 2).

Στο Π.Δ. 201/98, άρθρο 13, παρ. 10β, που αφορά στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ορίζεται ότι: «με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων ορίζεται ο τρόπος απασχόλησής τους εντός ή εκτός της αίθουσας ή σε άλλη αίθουσα, την ώρα της διδασκαλίας του μαθήματος αυτού». Μάλιστα, η εγκύκλιος Γ1/7231/24-1-2002, συμπληρώνει ότι «Η απασχόλησή τους εκτός της αίθουσας μπορεί να γίνεται με την επίβλεψη δασκάλου που δεν διδάσκει στο τμήμα του κατά την ώρα αυτή (εφόσον βεβαίως υπάρχει τέτοια δυνατότητα) ή την παραμονή τους σε άλλο τμήμα ή τάξη, όπου διδάσκεται διαφορετικό μάθημα». Στην ίδια εγκύκλιο αναφέρεται ότι: «εφόσον οι λειτουργικές ανάγκες το επιτρέπουν, είναι δυνατόν να διαμορφώνεται το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου με τρόπο ώστε τα Θρησκευτικά στις τάξεις που φοιτούν μη ορθόδοξοι μαθητές να διδάσκονται την τελευταία διδακτική ώρα, για να μπορούν οι μαθητές αυτοί να αποχωρούν από το σχολείο, ύστερα από υποβολή σχετικής δήλωσης των γονέων τους».

δ. Το παρελθόν και το μέλλον των απαλλαγών

Ως την προηγούμενη δεκαετία, απαλλαγή από τα Θρησκευτικά έπαιρναν όσοι δήλωναν ότι ανήκουν σε διαφορετικό δόγμα, θρησκεία, είναι άθρησκοι ή αγνωστικιστές, ή έχουν λόγους συνειδήσεως. Η εγκύκλιος ου 2002 που ορίζει να μην αναφέρονται οι θρησκευτικές πεποιθήσεις των μαθητών, προέκυψε μετά από απόφαση του Συνηγόρου του Πολίτη, στην οποία αναφέρεται ότι το κράτος –και κατ' επέκταση το σχολείο– δεν έχει δικαίωμα να ζητά από τους μαθητές και τις οικογένειές τους τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους. Το 2002, η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων σε απόφασή της (77^Α) σημειώνει ότι: «... η παρακολούθηση η μη του μαθήματος των θρησκευτικών και η αναγραφή του σχετικού βαθμού στον τίτλο δεν υποδηλώνει απαραίτητα το θρήσκευμα του κατόχου, αφού και ο άθεος ή ο αλλόθρησκος που επιθυμεί, μπορεί να παρακολουθήσει το μάθημα των θρησκευτικών, αν δεν προβεί σε σχετική δήλωση». Διευκρινίζει όμως ότι, «η διοίκηση (ο υπεύθυνος επεξεργασίας διευθυντής του σχολείου) δικαιούται να ελέγχει τη σοβαρότητα των σχετικών δηλώσεων». Στην απόφαση αυτή αναφέρεται ότι «Η Αρχή απευθύνει σύσταση, προειδοποιεί και καλεί τον υπεύθυνο επεξεργασίας του ΥΠΕΠΘ 2. από τους γονείς και κηδεμόνες που επιθυμούν τα παιδιά τους να απαλλαγούν από το μάθημα των θρησκευτικών να μην ζητείται να δηλώνουν αν είναι άθρησκοι, ετερόδοξοι ή ετερόθρησκοι, αλλά να ασκούν το δικαίωμά τους αυτό, κατ' επίκληση των πεποιθήσεών τους και χωρίς να προβαίνουν σε καμία περαιτέρω διευκρίνηση».

Είναι απαραίτητο στο σημείο αυτό να υπογραμμιστεί ότι, τα σχολεία ή οι γονείς δε μπορούν να εφαρμόσουν την ως άνω απόφαση, πριν το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας εκδώσει σχετική εγκύκλιο. Ως τότε, ισχύει η εγκύκλιος του 2002.

ε. Προτάσεις

Κατόπιν τούτων:

1. Το μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις.
2. Δικαίωμα απαλλαγής έχουν όσοι γονείς ή ενήλικοι μαθητές καταθέσουν Υπεύθυνη Δήλωση όπου αναφέρουν ότι ο/η μαθητής/τρια δεν είναι Χριστιανός Ορθόδοξος. Άλλη δήλωση δεν γίνεται δεκτή.
3. Η απαλλαγή κοινοποιείται στο Σύλλογο των καθηγητών και γράφεται σε πράξη του βιβλίου του.
4. Ο Σύλλογος των καθηγητών αποφασίζει για την απασχόληση των απαλλαγμένων μαθητών την ώρα των θρησκευτικών. Οι απαλλαγμένοι μαθητές δεν είναι σωστό να μένουν στην τάξη.
5. Το αντικείμενο του μαθήματος των θρησκευτικών εκτός των όσων αναφέρονται στο Πλαίσιο Σπουδών, βοηθά τους σύγχρονους νέους να έχουν αρτιότερη μόρφωση, να κατανοήσουν τα γεγονότα της Ιστορίας στο παρελθόν αλλά και στο παρόν, να ασκηθούν να σέβονται το διαφορετικό, να ευρύνουν τους ορίζοντές τους. Πιστεύω πως απαλλαγή από το μάθημα των θρησκευτικών μπορεί να αποφευχθεί, αν μάλιστα βασίζεται στην τάση για ήσσυα προσπάθεια ή κακώς νοούμενη συγκέντρωση στα εξεταζόμενα μαθήματα στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις στις οποίες η τάση για απαλλαγή εδράζει σε αστοχίες ημών των διδασκόντων και απαιτούν την προσοχή μας.

Κυρίες και κύριοι,

Το μάθημα των Θρησκευτικών, είναι ένα από τα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών του ελληνικού σχολείου. Μεταφέρει το περιεχόμενο και τα πορίσματα της επιστήμης που διακονεί, εφαρμόζεται με τις αρχές της Παιδαγωγικής, διαφέρει όσο διαφέρει κάθε μάθημα από το άλλο, όπως περιγράφει η Ειδική Διδακτική του. Ο θεολόγος καθηγήτρια και καθηγητής διαθέτει, όπως κάθε άλλος εκπαιδευτικός τα εργαλεία της σύγχρονης Παιδαγωγικής, αξιολογεί με τον τρόπο που αξιολογούνται όλα τα μαθήματα και αυτο-αξιολογείται με σκοπό τη βελτίωσή του. Δεν πιστεύω, μάλιστα, πως το φαινόμενο των απαλλαγών θα πρέπει να αλλάξει σε κάτι τον τρόπο βαθμολόγησης που περιγράφουν οι νόμοι της αξιολόγησης των μαθητών.

Όπως περιγράφεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών και υλοποιείται μέσω των νέων βιβλίων του Γυμνασίου, αλλά και όπως αποδεικνύει η εμπειρία της μεγάλης πλειοψηφίας των θεολόγων καθηγητριών και καθηγητών, το μάθημα των θρησκευτικών είναι ανοιχτό σε κάθε αναζήτηση, αμφισβήτηση, απορία και διερεύνηση των μαθητών, είναι δια-θεματικό και δια-πολιτισμικό. Βοηθά τους μαθητές να καλλιεργούν κριτήρια, να οξύνουν τις αισθήσεις και το νου τους, δηλαδή να μαθαίνουν τρόπους να μαθαίνουν.

Κάθε δογματικό, από καθεδρας, εγκεφαλικό μάθημα είναι ατελέσφορο και απέχει από το δέον. Ουδείς -πόσο μάλλον ο διδάσκων- έχει δικαίωμα να διακρίνει τους μαθητές του ανάλογα με το θρήσκευμά τους, τη βάπτισή τους, το όνομά τους και εξυπακούεται ότι δεν δικαιούται να εκφράζεται αρνητικά σε μαθητές που δεν είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι. Οι μαθητές είναι ελεύθεροι να ακολουθούν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις της οικογένειάς τους. Κάθε διάκριση, σχόλιο ή απαξίωση είναι παιδαγωγικά αλλά και θεολογικά κατακριτέα και καταδικαστέα.

Τα προηγούμενα χρόνια, κλήθηκα να βοηθήσω σε ζητήματα και προβλήματα συναδέλφων με τη διοίκηση, τη διεύθυνση του σχολείου ή τους μαθητές. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ενημερώθηκα αργά. Σας παρακαλώ να θυμάστε ότι ο σχολικός σας σύμβουλος είναι διατεθειμένος να βρίσκεται κοντά σας, σε κάθε περίπτωση, με διάθεση συνεργασίας. Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις των απαλλαγών, ευχαρίστως θα προστρέξω ώστε να αντιμετωπίσουμε μαζί, αν χρειάζεται, το θέμα.

Άγγελος Βαλλιανάτος